

<https://doi.org/10.15407/econlaw.2024.04.003>

УДК 346+342.7

Олена БЕЛЯНЕВИЧ, д-р юрид. наук, проф.,
професор кафедри цивільного права і процесу юридичного факультету
Донецький національний університет імені Василя Стуса, м. Вінниця, Україна

 orcid.org/0000-0002-2590-2807

Олег ПОДЦЕРКОВНИЙ, чл.-кор. НАПрН України,
д-р юрид. наук, проф., завідувач кафедри господарського права і процесу
Національний університет «Одеська юридична академія», м. Одеса, Україна

 orcid.org/0000-0003-1095-3481

ЩОДО ЗАРАХУВАННЯ ОДНОРІДНИХ ВИМОГ ПІД ЧАС ПРИВЕДЕННЯ ДО ВИКОНАННЯ РІШЕНЬ МІЖНАРОДНОГО КОМЕРЦІЙНОГО АРБІТРАЖУ

Ключові слова: комерційний арбітраж, зарахування грошових вимог, судові визнання рішень третейських судів, екзекватура, примусове виконання, публічний порядок, процесуальна форма, припинення зобов'язань, компетентний суд.

Досліджено умови зарахування грошових вимог під час приведення до виконання рішення міжнародного комерційного арбітражу. Зроблено висновок, що підтверджена рішенням міжнародного комерційного арбітражу вимога кредитора набуває особливих публічно-правових рис, що підпорядковує її задоволення, а саме шляхом зарахування, встановленим процесуальним процедурам. Так, вона може бути реалізована в примусовому порядку за ініціативою кредитора (зокрема шляхом звернення до компетентного суду із заявою про визнання і надання дозволу на виконання рішення міжнародного комерційного арбітражу) або добровільно виконана боржником. За відсутності процедури екзекватури щодо рішення міжнародного комерційного арбітражу відповідна вимога не може вважатися однорідною із вимогою, що підтверджена рішенням міжнародного комерційного арбітражу, стосовно якого процедура екзекватури проведена. Обґрунтовано, що встановлена законом послідовність процесуальних дій виключає можливість легалізації рішення міжнародного комерційного арбітражу в обхід процедури визнання і надання дозволу на виконання рішення міжнародного комерційного арбітражу (екзекватури).

Вступ. Розвиток глобального економічного середовища зумовив підвищення ролі міжнародного комерційного арбітражу в системі правових способів вирішення торговельних, інвестиційних, морських та інших економічних конфліктів. Водночас, попри переваги міжнародного комерційного арбітражу, який з об'єктивних причин став безальтернативним елементом юридичної інфраструктури світових економічних відносин, має фундаментальну відмінність

Цитування: Беляневич О., Подцерковний О. Щодо зарахування однорідних вимог під час приведення до виконання рішень міжнародного комерційного арбітражу. *Економіка та право*. 2024. № 4. С. 3—14. <https://doi.org/10.15407/econlaw.2024.04.003>

від національного державного судочинства, рішення цього юрисдикційного органу не мають безпосередньої примусової сили на території держави, але можуть набувати її через рішення державних судів. Саме тому питання виконання рішення міжнародного комерційного арбітражу, яке може ґрунтуватися на відмінних від тих, що діють у місці виконання, праві та процедур, є одним із центральних в міжнародних комерційних правовідносинах. У цьому питанні проявляються різноманітні додаткові аспекти правозастосування, які не мають однозначного вирішення навіть для виконання рішень національних судів, а стосовно виконання рішень міжнародного комерційного арбітражу отримують подвійне загострення.

Одне із таких питань постало в процесі виконання рішення міжнародного комерційного арбітражу, що конкурує з іншим рішенням міжнародного комерційного арбітражу між тими самими сторонами, щодо взаємних стягнень у грошових зобов'язаннях: чи можуть бути зараховані взаємні вимоги сторін, підтверджені відповідними арбітражними рішеннями.

Для відповіді на ці запитання виникає потреба визначити, серед іншого, дві його складові: чи можна вважати вимоги щодо стягнення боргу за «зустрічними» арбітражними рішеннями однорідними для застосування положень ст. 601 ЦК України (зарахування), та чи не спотворюватиметься процедура легалізації рішення міжнародного комерційного арбітражу (екзекватури) у разі визнання виконавчого листа таким, що не підлягає виконанню стосовно рішення міжнародного комерційного арбітражу, яке не було легалізовано в Україні чи іншій країні.

Хоча проблематиці виконання рішення міжнародного комерційного арбітражу в Україні було присвячено чимало робіт науковців і практиків, серед яких можна відзначити Є.О. Ятченка, С.О. Кравцова, Ю.Д. Притику, О.М. Бабалунгі та деяких інших, питання зарахування вимог за різними арбітражними рішеннями є відносно новим для національної правової системи й потребує наукової відповіді.

Метою дослідження є обґрунтування універсальних підходів до оцінки можливості зарахування грошових вимог, підтверджених різними рішеннями міжнародних комерційних арбітражів.

Результати дослідження. Питання, що виникають під час дослідження проблем зарахування грошових вимог, підтверджених рішеннями міжнародних комерційних арбітражів, слід насамперед розглядати в контексті загальної проблематики взаємодії судової влади із міжнародним комерційним арбітражем, меж втручання державного суду у діяльність арбітражу.

Правова природа третейського суду (арбітражу) визначає основні принципи виконання його рішень, серед яких:

- добровільність — рішення повинно бути виконане на добровільних засадах зобов'язаною стороною без застосування до неї примусових заходів;
- своєчасність — характеризується тим, що рішення може бути ефективним лише у випадку його своєчасного виконання;
- належність виконання — передбачувана адекватність способу виконання, тобто рішення повинно бути виконане відповідно до приписів, що викладені у самому рішенні [1, с. 487—488].

Добровільність виконання повністю відповідає правовій природі міжнародного комерційного арбітражу, оскільки сторони, що добровільно обрали арбітраж як спосіб врегулювання спору, визнають ще на стадії укладення арбітражної угоди і добровільність його виконання [2, с. 64].

Однак, якщо рішення третейського суду (арбітражу) не було виконане добровільно, згідно із законодавством застосовується примусове виконання у процедурі виконавчого провадження. Оскільки рішення третейських судів (арбітражів) не мають сили безпосереднього примусового виконання, держава надає сприяння відповідним юрисдикційним органам через процедуру визнання та надання дозволу на виконання іноземних арбітражних рішень, якщо місце розгляду спору за межами України, або надання дозволу на виконання рішення міжнародного комерційного арбітражу, якщо місце арбітражу знаходиться на території України.

Потрібно відзначити, що, за загальним правилом, компетенція арбітражу закінчується винесенням рішення. Відповідно до п. 3 ст. 32 Закону України від 24.02.1994 № 4002-ХІІ «Про міжнародний комерційний арбітраж» дія мандата третейського суду припиняється одночасно з припиненням арбітражного розгляду без

шкоди, проте, для положень ст. 33 та п. 4 ст. 34. Винятки із загального правила встановлено для вирішення питань: виправлення і роз'яснення рішення; винесення додаткового рішення; відновлення арбітражного розгляду або вжиття інших дій, які, на думку третейського суду, дадуть можливість усунути підстави для скасування арбітражного рішення (суд, до якого подано клопотання про скасування арбітражного рішення, може, якщо визнає це належним і якщо про це просить одна із сторін, зупинити провадження з питання про скасування на встановлений ним строк з тим, щоб надати третейському суду таку можливість). Ці норми відтворюють п. 3 ст. 32 Типового закону ЮНСІТРАЛ про міжнародний торговий арбітраж: «Дія мандату арбітражного суду припиняється одночасно з припиненням арбітражного розгляду, без шкоди, втім, для положень статті 33 й пункту 4 статті 34». З цими нормами узгоджується п. 2 ст. 59 Регламенту Міжнародного комерційного арбітражного суду при Торгово-промисловій палаті України, затвердженого рішенням Президії Торгово-промислової палати України від 27.06.2017 № 25 (6) (із подальшими змінами): «Повноваження складу Арбітражного суду припиняються одночасно із завершенням арбітражного розгляду, без шкоди для положень статей 64 і 65 цього Регламенту».

Незважаючи на автономність міжнародного арбітражу, він не існує у вакуумі. Він функціонує у певній юрисдикції і взаємодіє з державним судом, який реалізує свої владні повноваження, не притаманні міжнародному арбітражу, чим забезпечується ефективність арбітражного розгляду справи, механізм контролю та сприяння міжнародному арбітражу. Проте втручання судів у міжнародний арбітраж в Україні, як і у переважній більшості країн світу, має відбуватися лише в обмеженій кількості випадків, вичерпний перелік яких встановлений законодавством [3, с. 19]. В юридичній літературі неодноразово підкреслено, що захист арбітражного процесу від непередбачуваного або неконструктивного втручання судів має найважливіше значення для сторін, які обирають арбітраж [4, с. 19].

У функціональному плані державні суди виконують щодо міжнародного арбітражу функції сприяння і функції контролю. Держава, з одного боку, передає на розгляд арбітражу (який

за своєю природою є приватним суб'єктом) правовий спір, захист порушених прав та інтересів учасників цивільного (господарського) обороту, з іншого боку, наділяє арбітраж певними процесуальними гарантіями його функціонування (зокрема, встановлюючи остаточність арбітражного рішення та заборону його перегляду по суті) [5, с. 27–28].

Питання визнання та надання дозволу на виконання рішення міжнародного комерційного арбітражу регулюється процесуальними нормами ЦПК, що містяться у гл. 3 «Визнання та надання дозволу на виконання рішення міжнародного комерційного арбітражу» розд. IX «Визнання та виконання рішень іноземних судів, міжнародних комерційних арбітражів в Україні, надання дозволу на примусове виконання рішень третейських судів», та Конвенцією ООН про визнання та приведення до виконання іноземних арбітражних рішень (Нью-Йорк, 1958). У ст. III цієї Конвенції зазначено, що кожна Договірна Держава визнає арбітражні рішення як обов'язкові та приводить їх до виконання відповідно до процесуальних норм тієї території, де запитується визнання і приведення до виконання цих рішень.

Процедура надання рішення міжнародного комерційного арбітражу сили рішення державного суду, зокрема й можливості його примусового виконання, традиційно іменується екзекватурою.

Згідно з правовою позицією Верховного Суду визнання та надання дозволу на виконання рішення міжнародного комерційного арбітражу — це окремий вид непозовного цивільного судочинства, що врегульоване спеціальними правилами розділу IX ЦПК України. Процесуальна процедура розгляду клопотання про визнання та надання дозволу на виконання рішення міжнародного комерційного арбітражу є спеціальною [6].

Водночас компетенція судів щодо міжнародного комерційного арбітражу є обмеженою відповідно до Закону України «Про міжнародний комерційний арбітраж». Ст. 5 цього Закону, яка визначає межі втручання суду, імперативно встановлює, що з питань, які регулюються цим Законом, ніяке судове втручання не повинно мати місця, крім як у випадках, коли воно передбачене в цьому Законі. Щодо обмеження процесуальних дій і рішень, які може ухвалювати суд у процедурі визнання

та надання дозволу на примусове виконання на території України рішення міжнародного комерційного арбітражу, Верховний Суд на підставі нового процесуального законодавства сформулював аналогічну правову позицію [7].

Державний суд у рамках процедури екзекватури тільки оцінює рішення арбітражу з точки зору критеріїв, зазначених у Законі, і не має права що-небудь у ньому змінювати або виправляти в силу його остаточності [8, с. 787].

Відповідно до ч. 3 ст. 479 ЦПК, якщо рішення міжнародного комерційного арбітражу вже виконувалося раніше, суд визначає, у якій частині або з якого часу воно підлягає виконанню. Однак, на нашу думку, ця норма не охоплює регулюванням випадки, коли боржник намагається припинити своє зобов'язання повністю або частково шляхом зарахування зустрічних однорідних вимог. Цей висновок впливає з того міркування, що під час зарахування зустрічних вимог відсутнє виконання зобов'язання, зокрема й грошового, адже передача або перерахування грошових коштів не здійснюється. Способом виконання грошового зобов'язання господарського характеру не можна визнавати залік взаємних вимог учасників господарських відносин, адже залік називається підставою припинення зобов'язання (ст. 203 ГК України і ст. 599, 601 ЦК України), що існує нарівні з виконанням як підставою припинення зобов'язання [9, с. 228].

Спеціальні положення ст. 480 ЦПК передбачають, що для добровільного виконання рішення міжнародного комерційного арбітражу не лише кредитор, але й боржник звертається із заявою про визнання і надання дозволу на добровільне виконання рішення арбітражу. Ці положення мають на меті надати легальну основу добровільному виконанню у випадках, коли виникають ризики порушення публічного правопорядку за довільної інтерпретації сторонами змісту рішень міжнародного комерційного арбітражу. Цим додатково підсилюється значення екзекватури для виконання рішення міжнародного комерційного арбітражу.

Питання про те, чи може бути припинене грошове зобов'язання на підставі зарахування вимоги, встановленої у рішенні міжнародного комерційного арбітражу, стосовно якого не проведена процедура екзекватури, повинно вирішуватися з урахуванням усієї публічно-правової специфіки процедур примусового

виконання та специфіки її процесуальної складової у взаємозв'язку із матеріально-правовими відносинами щодо здійснення зарахування.

Необхідно враховувати те, що в процесі виконання судового (арбітражного) рішення існує право сторони виконавчого провадження звернутись до суду на підставі ст. 432 ЦПК стосовно визнання виконавчого документа таким, що не підлягає виконанню. Суд, який видав виконавчий документ, може за заявою стягувача або боржника визнати виконавчий документ таким, що не підлягає виконанню. Суд визнає виконавчий документ таким, що не підлягає виконанню повністю або частково, якщо його було видано помилково, або якщо обов'язок боржника відсутній повністю чи частково у зв'язку з його припиненням, добровільним виконанням боржником чи іншою особою, або з інших причин.

Отже, припинення обов'язку боржника може бути підставою для визнання виконавчого документа таким, що не підлягає виконанню.

Відповідно до ст. 39 Закону України від 02.06.2016 № 1404-VIII «Про виконавче провадження» результатом визнання судом виконавчого документа таким, що не підлягає виконанню, є закінчення виконавчого провадження.

Загальні підстави припинення зобов'язань у матеріальних цивільно-правових відносинах визначені у ст. 598 ЦК, згідно з якою зобов'язання припиняється частково або у повному обсязі на підставах, установлених договором або законом. Припинення зобов'язання на вимогу однієї зі сторін допускається лише у випадках, установлених договором або законом.

Під припиненням зобов'язання необхідно розуміти припинення правового зв'язку між сторонами, їх прав та обов'язків унаслідок дії правоприпиняльних юридичних фактів [10, с. 80]. Одним зі способів припинення зобов'язання є зарахування зустрічних однорідних вимог.

Зарахування зустрічних вимог є однією з підстав припинення зобов'язання. Згідно зі ст. 601 ЦК зобов'язання припиняється зарахуванням зустрічних однорідних вимог, строк виконання яких настав, а також вимог, строк виконання яких не встановлений або визначений моментом пред'явлення вимоги. Зарахування зустрічних вимог може здійснюватися за заявою однієї зі сторін.

Зобов'язання може бути припинено шляхом зарахування зустрічних однорідних вимог за наявності умов, установлених ст. 601 ЦК, та за відсутності обставин, передбачених ст. 602 ЦК, за яких зарахування зустрічних вимог не допускається.

Відповідно до положень ст. 202, 203 ГК зобов'язання припиняється, зокрема, зарахуванням зустрічної однорідної вимоги, строк якої настав або строк якої не зазначений чи визначений моментом витребування. Для зарахування достатньо заяви однієї сторони. До відносин щодо припинення господарських зобов'язань застосовуються відповідні положення ЦК з урахуванням особливостей, передбачених ГК.

Зарахування — це така підстава припинення зобов'язання, за якої припиняються зустрічні однорідні вимоги, строк виконання яких настав (не визначений, визначений моментом витребування), здійснювана за заявою однієї сторони у випадках, не заборонених законом або договором [11, с. 188].

Верховний Суд України відзначив, що зарахування зустрічних однорідних вимог як односторонній правочин є волевиявленням суб'єкта правочину, спрямованим на настання певних правових наслідків у межах двосторонніх правовідносин [12]. Зарахування є одностороннім правочином, для нього може бути достатньо заяви однієї сторони. Зараз у судовій практиці переважає такий погляд, що зарахування зустрічних однорідних вимог, про яке заявлено однією зі сторін у зобов'язанні, здійснюється в силу положень ст. 601 ЦК та не пов'язується із прийняттям такого зарахування іншою стороною.

Інститут заліку (зарахування) має на меті оптимізувати діяльність двох взаємозобов'язаних, хоч і за різними підставами, осіб. Ця оптимізація полягає в усуненні зустрічного переміщення однорідних цінностей, що становлять предмети взаємних зобов'язань, зменшує ризики й витрати сторін, які можуть виникнути під час здійснення примусового виконання [13].

Верховний Суд у постановках від 16.05.2018 у справі № 910/17770/17, від 18.06.2019 у справі № 914/8912/16 зазначав, що заява про зарахування зустрічних вимог породжує правові наслідки, якщо вона не оскаржена та не визнає не дійсною.

Проте чинним законодавством не передбачено спеціальних вимог щодо форми заяви про зарахування зустрічних вимог як одностороннього правочину. Зарахування, передбачене ст. 601 ЦК, здійснюється за наявності таких умов: 1) вимоги сторін мають бути зустрічні, тобто такі, які впливають з двох різних зобов'язань, між двома особами, де кредитор одного зобов'язання є боржником іншого. Те саме повинно бути і з боржником; 2) вимоги мають бути однорідними, тобто в обох зобов'язаннях повинні бути речі одного роду; 3) необхідно, щоб за обома вимогами настав строк виконання, оскільки не можна пред'явити до зарахування вимоги за таким зобов'язанням, яке не підлягає виконанню. Основною умовою для можливості припинення зобов'язання шляхом зустрічного зарахування є дійсність та безспірність вимог, тобто такі вимоги повинні існувати на момент зарахування та між сторонами не має бути спору відносно характеру зобов'язання, його змісту, умов виконання та розміру.

Важливою умовою для здійснення зарахування зустрічних вимог є безспірність вимог, які зараховуються, а саме відсутність спору щодо змісту, умови виконання та розміру зобов'язань. Наявність заперечень іншої сторони на заяву про зарахування чи відсутність будь-якої з названих вище умов виключає проведення зарахування у добровільному порядку.

Умовою, за наявності якої можливе припинення зобов'язання зарахуванням, є прозорість вимог, тобто коли між сторонами немає спору відносно характеру зобов'язання, його змісту, умов виконання [14, с. 168]. Ця умова прямо ст. 601 ЦК не передбачена, але визнається судовою практикою як необхідна для припинення зобов'язання шляхом зарахування [15].

Законодавець визнає корисність зарахування як ефективного інструменту ліквідації заборгованості у взаємних відносинах суб'єктів цивільного (господарського) обороту, що широко використовується в діловій практиці, і встановлює спеціальні правила вчинення такого правочину: ст. 601 ЦК, ч. 3 ст. 203 ГК сформульовані як сукупність юридичних умов, за одночасної наявності яких можлива реалізація права однієї зі сторін на припинення зобов'язання в односторонньому порядку [16, с. 23].

Зарахування зустрічних однорідних вимог як правовий інструмент традиційно вважається

безумовно корисним для потреб нормального майнового (господарського) обороту: його застосування дозволяє скорочувати грошову масу в обороті та сприяти ліквідації заборгованості у відносинах між сторонами.

Водночас із переданням стороною спору на вирішення суду або третейського суду (арбітражу) ознака безспірності вимог, які зараховуються, втрачається безповоротно. На нашу думку, спірна вимога, яка підтверджена рішенням суду чи рішенням арбітражу (а саме підтверджене таким рішенням грошове зобов'язання кредитора) та визнана державою, втрачає суто приватноправовий характер. Ця підтверджена судом вимога (право на певні дії боржника) може бути реалізована в примусовому порядку за ініціативою кредитора (зокрема шляхом звернення до компетентного суду із заявою про визнання і надання дозволу на виконання рішення міжнародного комерційного арбітражу) або добровільно боржником, якщо це не суперечить публічно-правовим вимогам (наприклад, валютному законодавству).

Примусове задоволення підтвердженої судовим рішенням вимоги має відбуватись у процесуальній формі на підставі норм публічного права. Кваліфікувати такі вимоги як «безспірні» в контексті ст. 601 ЦК немає підстав. Згідно зі ст. 1291 Конституції України суд ухвалює рішення іменем України. Судове рішення є обов'язковим до виконання. Держава забезпечує виконання судового рішення у визначеному законом порядку. Відповідно до ч. 2 ст. 13 Закону України від 02.06.2016 № 1402-VIII «Про судоустрій і статус суддів» судові рішення, що набрали законної сили, є обов'язковими до виконання всіма органами державної влади, органами місцевого самоврядування, їх посадовими та службовими особами, фізичними і юридичними особами та їх об'єднаннями на всій території України.

Отже, питання про можливість зарахування зустрічних вимог, щодо яких арбітраж ухвалив рішення про їх задоволення, не може розглядатись поза процесуальним контекстом виконання арбітражного рішення.

Як зазначено вище, ст. III Конвенції ООН про визнання та приведення до виконання іноземних арбітражних рішень (Нью-Йорк, 1958 рік) передбачає, що кожна Договірна Держава визнає арбітражні рішення обов'язковими і приводить їх до виконання згідно з процесу-

альними нормами тієї території, де запитується визнання та приведення до виконання цих рішень, на умовах, викладених у нижченаведених статтях [Конвенції]. Унаслідок того, що ст. III Конвенції 1958 року наділяє договірні держави широкою свободою щодо застосування національних процесуальних норм, можуть виникати ситуації, коли одне й те саме арбітражне рішення буде визнано й приведено до виконання в одній договірній державі, тоді як в іншій державі в його визнанні та приведенні до виконання буде відмовлено на підставі якої-небудь процесуальної норми, що діє в одній державі та не діє в іншій [17, с. 95].

Отже, через застосування різних національних процесуальних норм не може виключатися виникнення різних процесуальних рішень щодо боргових зобов'язань учасників зарахування зустрічних однорідних вимог.

По-перше, завжди залишається ймовірність того, що згідно з національними процесуальними нормами певної юрисдикції може бути відмовлено у визнанні та приведенні до виконання (екзекватурі) певного рішення арбітражу.

По-друге, незважаючи на те, що до відповідного арбітражу застосовується матеріальне право України, і відповідне зарахування зустрічних однорідних вимог не суперечитиме українському матеріальному праву, але, якщо виконання арбітражного рішення відбуватиметься в різних юрисдикціях, за національним процесуальним законодавством іноземної держави може бути не визнано, що зобов'язання, яке підлягає виконанню згідно з рішенням арбітражу, припинилось унаслідок зарахування зустрічних однорідних вимог.

У цьому контексті особливу увагу слід приділити справам, у яких боржник звертається до суду із заявою про визнання таким, що не підлягає виконанню виконавчого документа на підставі ст. 432 ЦПК, тобто після того, як було надано дозвіл на виконання арбітражного рішення в порядку ст. 482 ЦПК. У цих випадках, на нашу думку, вимога, яку боржник зарахував, вважаючи її зустрічною та однорідною, має перебувати на аналогічній стадії процесу виконання в тій юрисдикції, де арбітражне рішення має бути виконано.

У випадках, коли робиться спроба зарахування вимог, підтверджених рішеннями міжнародного комерційного арбітражу, треба враховувати, на якій стадії національного

виконавчого процесу перебуває відповідне арбітражне (судове) рішення. Вирішуючи питання про те, чи відбулося зарахування таких вимог, слід зважати на синхронізацію динаміки процесуального виконавчого правовідношення, змістом якого є саме публічно-правовий обов'язок боржника виконати арбітражне рішення. На цій стадії розвитку спірних матеріально-правових відносин, які у зв'язку із порушенням боржником зобов'язання пройшли стадію судового (арбітражного) розгляду, на кредитора в принципі не можуть покладатися будь-які обов'язки, не передбачені процесуальним законодавством на кшталт того, що стягувач, як зазначено, наприклад, в ухвалі Київського апеляційного суду від 13.05.2024 № 824/74/22, «не спростував належними і допустимими доказами того, що сума заборгованості кожної зі сторін за договором на дату вчинення одностороннього правочину із зарахування зустрічних однорідних вимог була іншою, ніж та, яка зазначена у заяві про зарахування зустрічних вимог, не надав доказів відсутності цієї заборгованості, суд погоджується з висновками заявника про безспірність заборгованості».

На нашу думку, зобов'язання, які, крім приватноправового змісту, мають публічно-правову форму, не можуть бути визнані однорідними без урахування значення відповідних публічно-правових процедур.

Зокрема, застосування процедури екзекутури стосовно рішення міжнародного комерційного арбітражу прямо впливає на можливість примусового виконання відповідних рішень у країні, де ставиться питання про виконання такого рішення. Тож відсутні підстави для визнання «однорідними» вимог, які визнані рішеннями міжнародного комерційного арбітражу та пройшли процедуру екзекутури, із вимогами, які визнані рішеннями міжнародного комерційного арбітражу, але процедуру екзекутури не пройшли.

Щодо того, чи не буде визнання виконавчого листа таким, що не підлягає виконанню, по суті, легалізацією рішення МКАС без дотримання відповідної процедури (екзекутури), слід зважити на таке.

Визнання виконавчого листа таким, що не підлягає виконанню, можливе за заявою боржника на стадії виконавчого провадження.

Як відомо, саме по собі арбітражне рішення не є виконавчим документом, відповідно до

ст. 3 Закону України «Про виконавче провадження» виконавчим документом є виконавчий лист, що видається судом на підставі рішень міжнародного комерційного арбітражу.

У випадку виконання рішення міжнародного комерційного арбітражу це рішення має бути визнано та надано дозвіл на його виконання в порядку гл. 3 розд. IX ЦПК. Відповідно до ч. 1 ст. 479 ЦПК за результатами розгляду заяви про визнання і надання дозволу на виконання рішення міжнародного комерційного арбітражу суд постановляє ухвалу про визнання і надання дозволу на виконання рішення міжнародного комерційного арбітражу (або про відмову у визнанні і наданні дозволу на виконання рішення міжнародного комерційного арбітражу). Відповідно до ч. 10 цієї ж статті процедура завершується видачею виконавчого листа (виконавчий лист вноситься до Єдиного державного реєстру виконавчих документів).

Установлена законом послідовність стадій виконання арбітражного рішення та процесуальних дій не допускає такої ситуації, за якої боржник може звернутися до суду із заявою про визнання виконавчого листа таким, що не підлягає виконанню, раніше, ніж арбітражне рішення буде визнано судом та надано дозвіл на його виконання. Тобто спочатку виконавчий лист має бути виданий, а згодом може бути поставлене питання про визнання його таким, що не підлягає виконанню.

Сама по собі процедура розгляду заяви про визнання виконавчого листа таким, що не підлягає виконанню, не може замінювати собою процедуру екзекутури — визнання та приведення до виконання рішення міжнародного комерційного арбітражу.

За наявності спеціального процесуального регулювання процедури екзекутури, про яке йшлося вище, унеможлиблюється змішування цих процедур та їх наслідків із процедурами визнання виконавчого листа таким, що не підлягає виконанню, позаяк процесуальним порядком не передбачається поєднання відповідних проваджень, тим більше без додержання встановленої для кожної із цих процедур вимог.

Крім того, має бути враховано, що лише у спеціальній процедурі визнання та приведення до виконання рішення міжнародного комерційного арбітражу державний суд перевіряє додержання основних процесуальних засад винесення арбітражного рішення відповідно

до Закону України «Про міжнародний комерційний арбітраж» та згаданої вище Конвенції 1958 року про визнання та приведення до виконання іноземних арбітражних рішень, зокрема додержання вимог публічного порядку як надімперативних норм національного права [18, с. 88]. Ігнорування процедур екзекватури під «прикриттям» іншої процесуальної форми здатне нанести шкоду публічному порядку та створити умови для обходу процесуальних вимог щодо судового контролю за міжнародними арбітражами.

Із цього висновку випливає ще один: навіть за наявності процедури екзекватури стосовно рішення міжнародного комерційного арбітражу, але за умови, що такі процедури проведено в різних країнах, унеможлиблюється визнання однорідними вимог, задоволених відповідними рішеннями міжнародного комерційного арбітражу, завдяки обставинам різного публічного правопорядку, встановленого державами у відповідних країнах.

Водночас ці висновки не можна використувати для загального заперечення можливості зарахування в процесі вирішення державним судом питання приведення до виконання рішення міжнародного комерційного арбітражу за певних обставин, зокрема, у випадку, коли однорідна вимога, строк виконання якої настав за іншим рішенням міжнародного комерційного арбітражу, між тими самими сторонами підтверджена із додержанням процедури екзекватури.

Що стосується питання про «достатність заяви однієї зі сторін» для зарахування зустрічних однорідних вимог *obiter dictum*, хочемо висловити деякі міркування, на які потрібно зважати для гнучкого підходу із урахуванням конкретних обставин у судовій практиці для вирішення питання зарахування зустрічних вимог, строк виконання яких настав, у цивільних та господарських відносинах.

Заява про зарахування має наслідком припинення одночасно кількох зобов'язань (не лише того, на припинення якого спрямовано зарахування, але і того, з якого впливає відповідна зустрічна вимога), тобто породжує наслідки не лише для сторони, яка заявляє про зарахування, а й для контрагента. Натомість заперечення чи незгода іншої сторони із заявленими однорідними вимогами чи взагалі припиненням зобов'язання у такий спосіб

винесені за межі правової конструкції зарахування і є предметом спору, який розглядається в судовому порядку [19, с. 7].

Традиційно в правовій науці, що за інерцією також сприймається і судовою практикою, панує позиція, що оскільки зарахування зустрічних вимог може здійснюватися за заявою однієї зі сторін, і заява про зарахування зустрічних вимог є одностороннім правочинном, зарахування зустрічних однорідних вимог, про яке заявила одна із сторін у зобов'язанні, здійснюється в силу положень ст. 601 ЦК України та не пов'язується із ухваленням такого зарахування іншою стороною. Якщо інша сторона не погоджується з проведенням зарахування, вона вправі на підставі ст. 16 ЦК України і ст. 20 ГК України звернутися за захистом своїх охоронюваних законом прав до господарського суду. Зокрема, на такі за змістом міркування спирається Київський апеляційний суд в ухвалі від 13.05.2024 у справі № 824/74/22. Водночас суд також посилається на усталену судову практику (у постановках від 28.02.2018 у справі № 910/4312/17, від 04.07.2018 у справі № 910/16430/16, від 05.07.2018 у справі № 914/3013/16, від 19.07.2018 у справі № 910/14503/16, від 26.09.2018 у справі № 910/20105/17, від 04.04.2019 у справі № 918/329/18 Касаційного господарського суду у складі Верховного Суду).

Як зазначив Верховний Суд, «[з]аява однієї із сторін про зарахування зустрічних вимог для досягнення бажаного правового ефекту не потребує відповіді з боку адресата, а потребує лише сприйняття заяви останнім. Наслідком подання заяви про зарахування зустрічних вимог, за наявності передбачених умов для зарахування, є остаточне і безповоротне припинення відповідних зобов'язань повністю або частково» [20]. Однак у ЦК не використовується термін «сприйняття», через що, на нашу думку, він у контексті загальних положень про припинення зобов'язання має означати лише те, що адресат ознайомився і в будь-якій формі не заперечив зарахування. Вважаємо, що доктринальний підхід, застосований у наведеної вище правовій позиції Верховного Суду, впливає з традиційного уявлення радянської цивілістики, яка спиралася на імперативну норму ст. 217 ЦК УРСР, відповідно до якої: а) зобов'язання припиняється зарахуванням

зустрічній однорідній вимоги, строк якої настав або строк якої не зазначений чи визначений моментом витребування; б) для зарахування досить заяви однієї сторони. Зокрема, імперативна за типом правового регулювання норма міститься у ч. 3 ст. 203 ГК, де встановлено, що для зарахування достатньо заяви однієї сторони.

Український законодавець у ЦК 2003 року відмовився від імперативного регулювання зарахування та запровадив норму диспозитивного характеру, встановивши у ч. 2 ст. 601 ЦК, що зарахування зустрічних вимог може здійснюватися за заявою однієї зі сторін.

Історичне тлумачення нормативного регулювання зарахування зустрічних однорідних вимог дає можливість стверджувати, що погляд на зарахування як на односторонній правочин, що є єдиною можливим способом припинення зобов'язання зарахуванням, у даний час не має такого законодавчого підґрунтя, яке існувало в ЦК УРСР.

Відповідно до ст. 202 ЦК правочини можуть бути односторонніми та дво- чи багатосторонніми (договори). Одностороннім правочином є дія однієї сторони, яка може бути представлена однією або кількома особами. Односторонній правочин може створювати обов'язки лише для особи, яка його вчинила. Односторонній правочин може створювати обов'язки для інших осіб лише у випадках, встановлених законом, або за домовленістю з цими особами. Дво- чи багатостороннім правочином є погоджена дія двох або більше сторін.

Оскільки і в ст. 601 ЦК, і в ч. 3 ст. 203 ГК законодавець надав одній стороні зобов'язання право здійснити зарахування зустрічних однорідних вимог, укладення договору про зарахування зустрічних вимог між сторонами, тобто наявність узгодженої волі сторін про зарахування, загалом не передбачено. Водночас у межах диспозитивного типу правового регулювання цивільних відносин не виключено, що сторони можуть укласти договір про таке зарахування, правовим наслідком якого буде припинення зобов'язання (так само, як у разі здійснення одностороннього правочину про зарахування) [16, с. 24]. На сьогодні можна виокремити цілу низку норм щодо так званих обслуговчих договорів (договору про припинення зобов'язання, договору про визнання боргу, договору про заміну сторони тощо),

які слід зазначити як окрему групу, що засвідчують юридичні факти динаміки самих зобов'язальних відносин. Такий договір, як і односторонній правочин про зарахування, є юридичним фактом відповідно до норм об'єктивного права (служить підставою припинення зобов'язання) і не регламентує зміст прав і обов'язків. Двосторонній правочин, спрямований на припинення зобов'язання, так само є засобом здійснення секундарної правомочності (права на зарахування). Єдиним правовим наслідком такого договору є припинення зобов'язання між сторонами з дати його укладення [21, с. 6].

На нашу думку, тлумачення норми ч. 2 ст. 610 ЦК (зарахування зустрічних вимог може здійснюватися за заявою однієї із сторін) у сукупності із нормою ч. 3 ст. 202 ЦК (односторонній правочин може створювати обов'язки для інших осіб лише у випадках, встановлених законом, або за домовленістю з цими особами), дає змогу говорити про те, що законодавець не заперечує розуміння зарахування як двостороннього правочину. У цьому випадку заперечення іншої сторони на зарахування може бути розглянутим як підстава втрати ознаки безспірності вимоги як елемента її однорідності.

З огляду на це, зарахування зустрічних однорідних вимог як правоприпиняльний юридичний факт може відбутися лише основі підтвердження двостороннього волевиявлення учасників правовідносин на відповідне зарахування.

Слід також враховувати, що відповідно до норм ст. 21 Регламенту Міжнародного комерційного арбітражного суду при Торгово-промисловій палаті України, затвердженого рішенням Президії Торгово-промислової палати України від 27.06.2017 № 25 (6) (із подальшими змінами), у строк, зазначений у ч. 2 ст. 19 цього Регламенту, відповідач має право пред'явити зустрічний позов або заявити вимогу з метою зарахування, якщо вони охоплюються: однією арбітражною угодою нарівні з вимогами за первісним позовом; або іншою арбітражною угодою, що передбачає передачу спорів до МКАС і є сумісною з першою арбітражною угодою за своїм змістом, а також якщо такий зустрічний позов або вимога пов'язані з первісним позовом у матеріально-правовому відношенні.

Висновки. Підтверджена рішенням міжнародного комерційного арбітражу вимога кредитора набуває особливих публічно-правових рис, що підпорядковує її задоволення, а саме шляхом зарахування, встановленим процесуальним процедурам.

Так, вона може бути реалізована в примусовому порядку за ініціативою кредитора (зокрема шляхом звернення до компетентного суду із заявою про визнання і надання дозволу на виконання рішення міжнародного комерційного арбітражу) або добровільно виконана боржником. За відсутності процедури

екзекватури стосовно рішення міжнародного комерційного арбітражу відповідна вимога не може вважатися однорідною (у розумінні ст. 601 ЦК) із вимогою, що підтверджена рішенням міжнародного комерційного арбітражу, стосовно якого процедура екзекватури проведена.

Встановлена законом послідовність процесуальних дій виключає можливість легалізації рішення міжнародного комерційного арбітражу в обхід процедури визнання і надання дозволу на виконання рішення міжнародного комерційного арбітражу (екзекватури).

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Притика Ю.Д. Проблеми захисту цивільних прав та інтересів у третейському суді. Київ: Ін Юре, 2006. 636 с.
2. Захарченко Т.Г. Визнання та приведення до виконання рішень міжнародних комерційних арбітражів. В кн.: Міжнародний комерційний арбітраж в Україні: теорія та законодавство / Торг.-пром. палата України. За заг. ред. І.Г. Побірченка. Київ: Ін Юре, 2007. С. 30—45.
3. Белоусов П. Межі дозволеного втручання державного суду в міжнародний арбітраж в Україні: огляд законодавства та судової практики. *Альтернативне вирішення спорів*. 2013. № 1. С. 16—24.
4. Винокурова Л. Щодо розвитку правової доктрини третейського розгляду в Україні. *Право України*. 2014. № 12. С. 11—26.
5. Селівон М. Про деякі питання взаємодії судів із міжнародним комерційним арбітражем. *Право України*. 2014. № 12. С. 27—36.
6. Огляд практики Касаційного цивільного суду у складі Верховного Суду у справах щодо надання дозволу на виконання рішень міжнародних комерційних арбітражних судів та їх оспорування від 10.06.2019. URL: https://ips.ligazakon.net/document/VSS00301?q=%D1%86%D0%B5%20%D0%BE%D0%BA%D1%80%D0%B5%D0%BC%D0%B8%D0%B9%20%D0%B2%D0%B8%D0%B4&is_no_morph=false&lang=ua¶gr_mode=true (дата звернення: 04.11.2024).
7. Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Першої судової палати Касаційного цивільного суду у справі від 28.03.2019 № 824/239/2018. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/81013119> (дата звернення: 04.11.2024).
8. Цивільний процесуальний кодекс України: науково-практичний коментар / за заг. ред. Н.Ю. Голубевої. Київ: Юрінком Інтер, 2021. 840 с.
9. Подцерковний О.П. Грошові зобов'язання господарського характеру: проблеми теорії і практики. Видання перше. Київ: Юстініан, 2006. 424 с.
10. Цивільне право (частина особлива). Курс лекцій: навч. посіб. / за ред. І. Спасибо-Фатєєвої. Харків: ЕКУС, 2022. 640 с.
11. Боднар Т.В. Виконання договірних зобов'язань у цивільному праві. Київ: Юрінком Інтер, 2005. 271с.
12. Постанова Верховного Суду від 24.01.2018 у справі № 908/3039/16. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/71945217> (дата звернення: 04.11.2024).
13. Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Першої судової палати Касаційного цивільного суду від 15.06.2023 у справі № 824/144/22 URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/111613911> (дата звернення: 04.11.2024).
14. Чубар Т.М. Поняття та загальнотеоретичні умови застосування зарахування зустрічних однорідних вимог. *Часопис Київського університету права*. 2017. № 2. С. 167—172.
15. Постанова Верховного Суду від 15.08.2019 у справі № 910/21683/17. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/95170138> (дата звернення: 04.11.2024).
16. Беляневич О. Припинення зобов'язання зарахуванням. *Приватне право і підприємництво*. Зб. наук. праць. 2024. Вип. 24. Ч. 2 / редкол.: Крупчан О.Д. (голов. ред.) та ін. Київ: Науково-дослідний інститут приватного права і підприємництва імені академіка Ф.Г. Бурчака Національної академії правових наук України, 2024. С. 20—27.
17. Керівництво з Конвенції про визнання та приведення до виконання іноземних арбітражних рішень (Нью-Йорк, 1958 р.). Комісія ООН з права міжнародної торгівлі. Секретаріат ЮНСІТРАЛ. Керівництво в редакції 2016 р. Нью-Йорк, 2016. 399 с.

18. Подцерковний О.П. Диспозитивні та імперативні норми в комерційних правовідносинах з урахуванням проблем застосування Віденської Конвенції 1980 р. *Право України*. 2016. № 5. С. 82–92.
19. Бірюкова А. Умови зарахування зустрічних однорідних вимог. Підприємництво, господарство і право. 2019. № 10. С. 4–10.
20. Постанова Верховного Суду від 08.09.2021 у справі № 761/33621/18 URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/99555939> (дата звернення: 04.11.2024).
21. Васильєва В.А. Рекодифікація договірних зобов'язань: суб'єктивний погляд. *Договір як універсальна форма правового регулювання: Матеріали Всеукр. наук.-практ. онлайн-конф.* (м. Івано-Франківськ, 26 берез. 2021 р.). Івано-Франківськ: Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, 2021. С. 4–6.

Надійшла 11.11.2024

REFERENCES

1. Prytyka YU.D. Problemy zakhystu tsyvil'nykh prav ta interesiv u treteyskomu sudi. Kyiv: In Yure, 2006. 636 s. [in Ukrainian].
2. Zakharchenko T.H. Vyznannya ta pryvedennya do vykonannya rishen mizhnarodnykh komertsyinykh arbitrazhiv. V kn.: *Mizhnarodnyy komertsyinyy arbitrazh v Ukrayini: teoriya ta zakonodavstvo* / Torh.-prom. palata Ukrayiny. Pid zah. red. I.H. Pobirchenka. Kyiv: In Yure, 2007. P. 30–45 [in Ukrainian].
3. Byelousov P. Mezhi dozvolenoho vtruchannya derzhavnoho sudu v mizhnarodnyy arbitrazh v Ukrayini: ohlyad zakonodavstva ta sudovoyi praktyky. *Alternatyvne vyrishennya sporiv*. 2013. No. 1. P. 17–18 [in Ukrainian].
4. Vynokurova L. Shchodo rozvytku pravovoyi doktryny treteyskoho roz'hlyadu v Ukrayini. *Pravo Ukrayiny*. 2014. No. 12. P. 11–26 [in Ukrainian].
5. Selivon M. Pro deyaki pytannya vzayemodiyi sudiv iz mizhnarodnym komertsyynym arbitrazhem. *Pravo Ukrayiny*. 2014. No. 12. P. 27–36 [in Ukrainian].
6. Ohlyad praktyky Kasatsynoho tsyvilnoho sudu u skladi Verkhovnoho Sudu u spravakh shchodo nadannya dozvolu na vykonannya rishen mizhnarodnykh komertsyinykh arbitrazhnykh sudiv ta yikh osporyuvannya vid 10.06.2019. URL: https://ips.ligazakon.net/document/VSS00301?q=%D1%86%D0%B5%20%D0%BE%D0%BA%D1%80%D0%B5%D0%BC%D0%B8%D0%B9%20%D0%B2%D0%B8%D0%B4&is_no_morph=false&lang=ua¶gr_mode=true [in Ukrainian].
7. Postanova Verkhovnoho Sudu u skladi kolehiyi suddiv Pershoyi sudovoyi palaty Kasatsynoho tsyvilnoho sudu u spravi vid 28.03.2019 No. 824/239/2018. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/81013119> [in Ukrainian].
8. Tsyvilnyy protsesual'nyy kodeks Ukrayiny: nauково-praktychnyy komentar / za zah. red. N.YU. Holubyeyoyi. Kyiv: Yurinkom Inter, 2021. 840 p. [in Ukrainian].
9. Podtserkovnyi O.P. Hroshovi zobov'yazannya hospodarskoho kharakteru: problemy teorii i praktyky. Vydannya pershe. Kyiv: Yustinian, 2006. P. 228 [in Ukrainian].
10. Tsyvilne pravo (chastyna osoblyva). Kurs lektsiy: navch. posib. / za red. I. Spasybo-Fatyeyeyoyi. Kharkiv: EKUS, 2022. 640 p. [in Ukrainian].
11. Bodnar T.V. Vykonannya dohovirnykh zobov'yazan u tsyvilnomu pravi. Kyiv: Yurinkom Inter, 2005. 271 p. [in Ukrainian].
12. Postanova Verkhovnoho Sudu vid 24.06.2018 u spravi No. 908/3039/16. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/71945217> [in Ukrainian].
13. Postanova Verkhovnoho Sudu u skladi kolehiyi suddiv Pershoyi sudovoyi palaty Kasatsynoho tsyvil'noho sudu vid 15.06.2023 u spravi No. 824/144/22 URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/111613911> [in Ukrainian].
14. Chubar T.M. Ponyattya ta zahalnoteoretychni umovy zastosuvannya zarakhuvannya zustrichnykh odnoridnykh vymoh. *Chasopys Kyivskoho universytetu prava*. 2017. No. 2. P. 167–172 [in Ukrainian].
15. Postanova Verkhovnoho Sudu vid 15.08.2019 u spravi No. 910/21683/17. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/95170138> [in Ukrainian].
16. Belyanevych O. Pryypynennya zobov'yazannya zarakhuvanniam. *Pryvatne pravo i pidpryyemnytstvo*. Zb. nauk. prats. 2024 Vyp. 24. Ch. 2 / redkol.: Krupchan O.D. (holov. red.) ta in. Kyiv: Naukovo-doslidnyy instytut pryvatnoho prava i pidpryyemnytstva imeni akademika F.H. Burchaka Natsionalnoyi akademiyi pravovykh nauk Ukrayiny, 2024. P. 20–27 [in Ukrainian].
17. Kerivnytstvo z Konventsiyi pro vyznannya ta pryvedennya do vykonannya inozemnykh arbitrazhnykh rishen (New York, 1958 r.). Komisiya OON z prava mizhnarodnoyi torhivli. Sekretariat YUNSIITRAL. Kerivnytstvo v redaktsiyi 2016 r. New-York, 2016. 399 p. [in Ukrainian].
18. Podtserkovnyi O.P. Dyspozytyvni ta imperatyvni normy v komertsyinykh pravovidnosynakh z urakhuvanniam problem zastosuvannya Videnskoji Konventsiyi 1980 r. *Pravo Ukrayiny*. 2016. No. 5. P. 82–92 [in Ukrainian].
19. Biryukova A. Umovy zarakhuvannya zustrichnykh odnoridnykh vymoh. *Pidpryyemnytstvo, hospodarstvo i pravo*. 2019. No. 10. P. 4–10 [in Ukrainian].
20. Postanova Verkhovnoho Sudu vid 08.09.2021 u spravi No. 761/33621/18. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/99555939> [in Ukrainian].

21. Vasylieva V.A. Rekodyfikatsiya dohovirnykh zobov'yazan: sub'yektyvnyy pohlyad. *Dohovir yak universalna forma pravovoho rehulyuvannya: Materialy Vseukr. nauk.-prakt. onlayn-konf.* (m. Ivano-Frankivsk, 26 berez. 2021r.). Ivano-Frankivsk: Prykarpatskyy natsionalnyy universytet imeni Vasylya Stefanyka, 2021. P. 4-6 [in Ukrainian].

Received 11.11.2024

Olena BELIANEVYCH,

Dr. Sc. (Law), Professor, Professor of the Department of Civil Law and Procedure
Faculty of Law Vasyly' Stus Donetsk National University, Vinnytsia, Ukraine
orcid.org/0000-0002-2590-2807

Oleg PODTSERKOVNYI,

corresponding Member of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine,
Dr. Sc. (Law), Professor, head of the department of economic law and process
National University "Odesa Law Academy", Odesa, Ukraine
orcid.org/0000-0003-1095-3481

REGARDING THE OFFSETTING OF UNIFORM DEMANDS IN THE ENFORCEMENT OF DECISIONS OF INTERNATIONAL COMMERCIAL ARBITRATION

The article examines the conditions for the settlement of monetary claims during the enforcement of an international commercial arbitration decision.

It was concluded that the creditor's claim confirmed by the decision of the international commercial arbitration acquires special public-legal features, which subordinates its satisfaction, including by way of set-off, to established procedural procedures. In particular, the monetary claim can be implemented in a compulsory manner at the initiative of the creditor (including by applying to the competent court with an application for the recognition and granting of permission to execute the decision of the international commercial arbitration) or voluntarily fulfilled by the debtor. In the absence of an exequatur procedure regarding an international commercial arbitration decision, a monetary claim cannot be considered identical to a claim confirmed by an international commercial arbitration decision, in respect of which the exequatur procedure was conducted.

However, the existence of an exequatur procedure in relation to an international commercial arbitration decision, but on the condition that such procedures are carried out in different countries, makes it impossible to recognize as homogeneous those requirements that are satisfied by decisions of international commercial arbitration, because the circumstances of different public legal orders in force in the respective countries must be taken into account.

The possibility of offsetting these requirements when the state court decides the issue of enforcement of an international commercial arbitration decision is possible under certain circumstances, in particular, in the case when a homogeneous claim, the deadline for which has come due to another arbitration decision, is confirmed between the same parties with compliance with the exequatur procedure.

Ignoring exequatur procedures under the "cover" of another procedural form is justified in such a way that it can harm public order and create conditions for circumventing procedural requirements for judicial control of international arbitrations. In this regard, it has been proven that the sequence of procedural actions prescribed by law excludes the possibility of legalization of an international commercial arbitration decision bypassing the procedure of recognition and granting permission for the execution of an international commercial arbitration decision (exequatur).

Keywords: commercial arbitration, offsetting of monetary claims, judicial recognition of decisions of arbitration courts, exequatur, enforcement, public order, procedural form, termination of obligations, competent court.